

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2007

5. volební období

362

INTERPELACE

poslance Miroslava Grebeníčka

na předsedu vlády České republiky Mirka Topolánka ve věci k nedůstojnému zaostávání České republiky ve veřejných výdajích na školství a k neospravedlnitelné politice vlády, která pokračuje v podfinancování školství a pod záminkou reformy veřejných financí na straně jedné významně zvyšuje příjmy příjmově nejsilnějších skupin a na straně druhé ostudně usiluje šetřit na platech učitelů a zaměstnanců škol.

a odpověď předsedy vlády České republiky Mirka Topolánka na interpelaci

Ve smyslu § 112 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, předkládám poslancům následující interpelaci poslance Miroslava Grebeníčka na předsedu vlády České republiky Mirka Topolánka a odpověď předsedy vlády České republiky Mirka Topolánka na tuto interpelaci. Poslanec Miroslav Grebeníček požádal o zařazení uvedené odpovědi na pořad schůze Poslanecké sněmovny. Interpelace a odpověď jsou přílohami sněmovního tisku.

Miloslav Vlček v.r.
V Praze dne 16. listopadu 2007

Příloha

Předseda vlády České republiky
Ing. Mirek Topolánek

Evidenční číslo interpelace: 187

V Praze dne 2. října 2007

Věc: Interpelace k nedůstojnému zaostávání České republiky ve veřejných výdajích na školství a k neospravedlnitelné politice vlády, která pokračuje v podfinancování školství a pod záminkou reformy veřejných financí na straně jedné významně zvyšuje příjmy příjmově nejsilnější skupin a na straně druhé ostudně usiluje šetřit na platech učitelů a zaměstnanců škol.

Vážený pane předsedo,

obracím se na Vás dle § 110 a § 112 jednacího řádu s písemnou interpelací k výše uvedenému mimořádně závažnému problému.

Veřejně dostupné a ověřitelné údaje prokazují, že již čtvrté volební období pokračuje velmi nepříznivý trend, kdy Česká republika ve veřejných výdajích na školství výrazně zaostává za průměrem těchto výdajů v zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Veřejné výdaje na školství a vzdělávání tvoří nyní dokonce nižší procentuální podíl hrubého domácího produktu republiky, než tomu bylo před deseti lety, kdy za vlády Václava Klause tento pokles snížením z 5,2 % v roce 1996 na 4,7 % v roce 1997 započal.

Chci být zcela objektivní, a proto předesílám, že odpovědnost za tento stav padá před nástupem Vaší vlády samozřejmě zejména na hlavy a vlády Vašich předchůdců, tedy premiérů Josefa Tošovského, Miloše Zemana, Vladimíra Špidly, Stanislava Grosse a Jiřího Paroubka. V té souvislosti připomínám, že zaostávání výdajů na školství si byli zejména sociálně demokratičtí premiéři plně vědomi a že tehdy byly opakovaně vyhlašovány veřejné přísliby, že tyto výdaje zvýší na 6 % hrubého domácího produktu. Přestože se ke zvyšování výdajů na školství zejména někdejší premiér Zeman výslovně hlásil, on i jeho nástupci fakticky tyto programové sliby nikdy neplnili.

Vážený pane předsedo vlády, tento trend bohužel trvá a tentokrát již za Vaší přímé odpovědnosti dochází k pokračování velmi nedůstojné a neperspektivní, pro vyspělou zemi a její budoucnost nebezpečné politiky. Vaše vláda dosud neudělala nic, aby krátkozraké podfinancování školství ze strany státu a dalších veřejných rozpočtů změnila. Veřejné

výdaje na školství a vzdělávání zůstávají nadále nízké a stejně zničující šetřivý přístup se promítá i do přípravy státního rozpočtu na rok 2008.

Co lze přitom považovat za nejostudnější součást vládního přístupu ke školství, je Vámi osobně podporovaný politický záměr ignorovat možnosti, které dává výrazný ekonomický růst země, a zmrazit, ba dokonce stanovením limitu 1,5% růstu mezd i snížit v příštím roce reálnou kupní sílu platů učitelů a zaměstnanců ve školství. Přitom je obecně známo, že s ohledem na převažující vysokoškolské vzdělání učitelů a dalších pedagogických pracovníků jsou platy v těchto profesích neporovnatelně nižší než příjmy vysokoškolsky vzdělaných odborníků v jiných odvětvích. Neúnosně nízké jsou pak také příjmy nepedagogických zaměstnanců škol a školských zařízení.

Pokus vlády a Vámi osobně vyjadřovaný záměr provádět mzdové restrikce ve školství velmi ostře kontrastuje s významným navýšením příjmů, které vláda prosadila svými daňovými a dalšími opatřeními ve prospěch vysokopříjmových vrstev.

Vážený pane předsedo vlády,
žádám odpověď na tyto následující otázky:

Je si vláda vědoma toho, že pokračující podfinancování školství a velmi nízké procento hrubého domácího produktu, které jde z veřejných zdrojů do školství, řadí republiku významně pod průměr zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, a že to ohrožuje postavení republiky v integrující se Evropě a perspektivní rozvoj země?

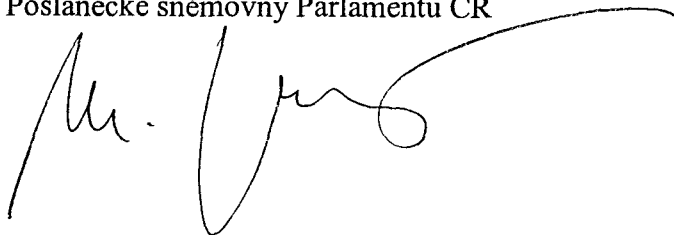
Co a kdy udělá vláda pro to, aby se republika podílem veřejných výdajů na školství na hrubém domácím produktu dostala alespoň na úroveň průměru zemí OECD?

Jaké záměry vláda sleduje tím, že bez ohledu na solidní růst ekonomiky a naléhavou poptávku moderní ekonomiky a společnosti po vysoce kvalifikovaných a vzdělaných zaměstnancích, manažerech a podnikatelích chce pro příští rok fakticky zhoršit či zmrazit příjmy učitelů?

Jste si vědom, že Vaše vláda po zaměstnancích školství již letos požadovala a požaduje v souvislosti s prováděnou reformou vzdělávací soustavy značné objemy prací mimo standardní plnění pracovních povinností, aniž by jim tyto práce navýšením prostředků na platy zaplatila?

Co a v jakém časovém horizontu udělá Vaše vláda pro to, aby dorovnala příjmovou úroveň učitelů a pedagogických pracovníků alespoň na statisticky vykazovanou obecnou úroveň průměrných příjmů zaměstnanců odpovídajících vzdělanostních úrovní?

doc. PhDr. Miroslav Grebeníček, CSc.
poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

187 A

Parlament České republiky kancelář předsedy Poslanecké sněmovny	
Datum: - 1 - 11 - 2007	
Č.j. 10701/07	Přílohy: 1

*Předseda vlády České republiky**Mirek Topolánek*

V Praze dne 31. října 2007

Č.j.:14949/07-KPV

Vážený pane poslanče,

odpovídám na Vaši interpelaci č. 187 podanou dne 4. října 2007 ve věci „Interpelace k nedůstojnému zaostávání České republiky ve veřejných výdajích na školství a k neospravedlnitelné politice vlády, která pokračuje v podfinancování školství a pod záminkou reformy veřejných financí na straně jedné významně zvyšuje příjmy příjmově nejsilnější skupin a na straně druhé ostudně usiluje šetřit na platech učitelů a zaměstnanců škol“.

Je si vláda vědoma toho, že pokračující podfinancování školství a velmi nízké procento hrubého domácího produktu, které jde z veřejných zdrojů do školství, řadí republiku významně pod průměr zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, a že to ohrožuje postavení republiky v integrující se Evropě a perspektivní rozvoj země?

Je skuteností, že výše veřejných výdajů na školství a vzdělávání představuje v současné době nižší procentuální podíl hrubého domácího produktu ČR, než je tomu v průměru zemí OECD. Nicméně situace v oblasti financování školství v ČR není tak nepříznivá, jak by se dalo z těchto údajů usuzovat a jak ve Vaší interpelaci uvádíte. Důležitým faktorem, který je při posuzování reálné situace nutno brát v úvahu, je nepopiratelná skutečnost, že počet dětí, žáků a studentů v tzv. regionálním školství v posledních letech poměrně výrazně a trvale

klesá. Výdaje veřejných rozpočtů na vzdělávání jednoho žáka tedy stoupají rychleji, než vyplývá z absolutních čísel nárůstu výdajů na školství. Jen pro ilustraci, např. výdaje státního rozpočtu na vzdělávání jednoho žáka v oblasti povinné školní docházky vzrostly v roce 2007 meziročně (tj. oproti roku 2006) o cca 9,6%, což je mnohem vyšší dynamika růstu, než je dynamika meziročního růstu HDP. V tomto trendu pokračuje také návrh rozpočtu resortu školství na rok 2008. Oproti předchozímu roku jako u jedné z mála kapitol státního rozpočtu nepoklesl, ale naopak vzrostl. Absolutní nárůst (bez výdajů odpovídajících rozpočtovaným příjmům z rozpočtu EU a EHP/Norsko) je 2,6 mld. Kč, podle „kapitolního sešitu MŠMT“ vychází nárůst srovnatelné základny o 3,5 mld. Kč.

Co a kdy udělá vláda pro to, aby se republika podílem veřejných výdajů na školství na hrubém domácím produktu dostala alespoň na úroveň průměru zemí OECD?

Dosažení určité výše podílu výdajů z veřejných rozpočtů na HDP v procentech je třeba chápat jako politický cíl, který může a nemusí být realizován podle reálných ekonomických a populačních potřeb a možností veřejných rozpočtů. Závaznost vytýčení cíle v procentech HDP je přitom relativizována vývojem HDP ve jmenovateli podílu a přesností jeho odhadu. Z hlediska principů řízení veřejných financí je nutné odmítnout chápání procentního podílu výdajů na HDP jako závazné direktivy bez naplnění programovým obsahem, který musí sledovat hospodárné a účelné vynakládání omezených veřejných zdrojů a opakovaně upozorňují, že vazba na HDP by neměla být směrodatným ukazatelem. To se týká i procentního podílu veřejných výdajů na školství na HDP. I v případě vytýčení nebo deklarování takového cíle, např. v programovém prohlášení vlády nebo v jejím usnesení, je rozhodující, aby jeho naplňování bylo v souladu s ustanoveními zákona o rozpočtových pravidlech. Takové cíle se tedy konkretizují v příslušných částkách v Kč ve finanční bilanci státního rozpočtu (roční, střednědobé, popř. i v delších programovacích obdobích v oblasti investičních výdajů), které lze v ročním a tříletém horizontu zpřesňovat, ale vždy jen v rámci výdajových rámců stanovených Poslaneckou sněmovnou Parlamentu. V aktuální situaci fiskálního cílení ke stabilizaci veřejných rozpočtů je to úkol náročný. Je také třeba mít na paměti, že stát má přímý rozhodovací vliv na hospodaření se státními finančními prostředky (kromě kapitoly 333 – MŠMT se na výdajích na vzdělávání podílejí i kapitoly MV, MO, MZV, MMR, MZe a VPS), zatímco konkrétní struktura a vývoj celkových výdajů veřejných rozpočtů na vzdělávání je odvozena od rozložení práv, povinností a zodpovědnosti za tuto oblast mezi státem, kraji a obcemi. Výše výdajů na vzdělání z územních rozpočtů je plně

v kompetenci územních orgánů, vláda ji nemůže přímo ovlivnit, jen může vůči krajům a obcím směřovat určitá doporučení. Současná vláda má také zato, že v České republice je nutné více zapojovat soukromé zdroje pro vzdělávání, přitom všechny takové kroky mohou statický náhled na procentní strukturu vícezdrojového financování měnit a zkreslovat.

Jaké záměry vláda sleduje tím, že bez ohledu na solidní růst ekonomiky a naléhavou poptávku moderní ekonomiky a společnosti po vysoce kvalifikovaných a vzdělaných zaměstnancích, manažerech a podnikatelích, chce pro příští rok fakticky zhoršit či zmrazit příjmy učitelů?

Nejprve chci připomenout, že nominální růst mzdových výdajů státního rozpočtu o 1,5 % ročně v příštích 3 letech není záležitostí specificky školskou, ale je jedním ze základních prvků reformy veřejných financí v celém „veřejném“ sektoru. Dále, že tento nominální růst mzdových výdajů nepovažuje vláda ČR za skutečný růst mzdové úrovně v tomto veřejném sektoru. Druhým a mnohem významnějším prvkem skutečného růstu mzdové úrovně se však v celém veřejném sektoru (školství nevyjímaje) musí v příštích letech stát, stejně jako v sektoru výrobním, růst produktivity práce. Ve školství jsou pro dosažení tohoto cíle poměrně příznivé podmínky, a to právě s ohledem na trvalý pokles počtu žáků, potažmo pokles počtu učitelů. I přes to, že ve školství nerozhoduje na rozdíl od jiných segmentů veřejné správy o počtech zaměstnanců vláda ČR (jde o záležitost zejména ředitelů škol a jejich zřizovatelů), lze naprosto reálně předpokládat, že skutečný vývoj mzdové úrovně ve školství bude mnohem příznivější, než je nominální nárůst mzdových prostředků ve státním rozpočtu pro tento resort. V důsledku demografického vývoje by mohl činit úbytek pedagogů kolem jednoho procenta. Případné snižování počtu pedagogů je plně v kompetenci ředitelů škol. Pozitivní stránkou tohoto procesu je mzdový efekt – platy se tak nezvednou jen o 1,5 %, ale spíše o 2,5 až 3 %.

Jste si vědom, že Vaše vláda po zaměstnancích školství již letos požadovala a požaduje v souvislosti s prováděnou reformou vzdělávací soustavy značné objemy prací mimo standardní plnění pracovních povinností, aniž by jim tyto práce navýšením prostředků na platy zaplatila?

V tomto směru je třeba konstatovat, že v rozpočtu MŠMT se s nutným zvyšováním výdajů v souvislosti se školskou reformou trvale počítá. Je to mj. jeden z hlavních důvodů, proč již

výše zmíněné výdaje státního rozpočtu na vzdělávání jednoho žáka v oblasti povinné školní docházky meziročně rostou výrazně rychleji, než by odpovídalo běžnému růstu bez vlivu této reformy vzdělávání. Zcela hmatatelným výsledkem je pak skutečnost, že nenároková složka platu pedagogických pracovníků trvale roste. Např. v roce 2006 vzrostla v průměru o 258,-Kč měsíčně pro každého pedagoga (což v absolutním vyjádření představuje téměř 500 mil. Kč ze státního rozpočtu za rok) a tento trend v roce 2007 pokračuje. Vzhledem k tomu, že ne všichni pedagogičtí pracovníci se podílejí na realizaci kurikulární reformy, je finanční „ocenění“ vícepráce zaměstnanců, kteří se na reformě vzdělávání skutečně podílejí, samozřejmě podstatně vyšší.

Podle mého názoru v moderní společnosti ani výkon činností učitelů není zakonzervován, ale je to dynamický proces, kdy je nutno permanentně vstřebávat nové metody a přístupy k práci, včetně aktivního podílu každého jednotlivce na případné celospolečensky deklarované „reformě“ v dané oblasti. Ostatně samotná reforma vzdělávacího systému nově zdůrazňuje „proces celoživotního vzdělávání“ pracovních činných osob, což se týká i učitelů. Nelze spojovat každou změnu nebo zavedení nových pracovních aj. návyků a postupů s navýšením mzdových prostředků nebo platovým přílepením. Na druhou stranu otázkou zůstává, zda stávající systém odměňování učitelů v režimu „státních zaměstnanců“ dává dostatečný prostor pro diferencované odměňování, tj. ocenění individuálních rozdílů a angažovanosti přístupu jednotlivců ke změnám.

Co a v jakém časovém horizontu udělá Vaše vláda pro to, aby dorovnala příjmovou úroveň učitelů a pedagogických pracovníků alespoň na statisticky vykazovanou obecnou úroveň průměrných příjmů zaměstnanců odpovídajících vzdělanostních úrovní?

Co se týče odměňování pedagogických pracovníků, nelze jejich průměrný plat automaticky srovnávat s průměrným platem vysokoškolsky vzdělaných pracovníků jiných odvětví. Jak již jste sám naznačil, nemají všichni pedagogičtí pracovníci vysokoškolské vzdělání, což ani není podmínkou pro vykonávání některých pedagogických činností (mateřské školy, domy mládeže, školní družiny, kluby apod.), a proto průměrný plat pedagogických pracovníků regionálního školství nelze považovat za průměrný plat vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Průměrný plat pedagogických pracovníků se určuje na základě nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění

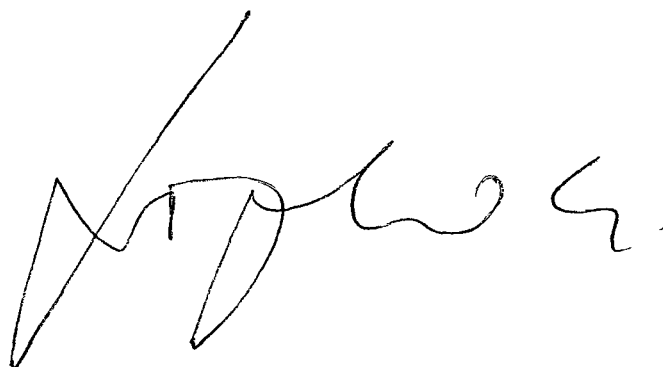
nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, a platových tabulek uvedených v nařízení vlády č. 564/2006 Sb. platných i pro pracovníky všech dalších odvětví veřejného sektoru. Vysokoškolsky vzdělaní pedagogičtí pracovníci jsou zařazováni v průměru do 12. a při splnění některých dalších předpokladů i 13. až 14. platové třídy. Toto zařazení učitelů je plně srovnatelné se zařazením obdobně vzdělaných pracovníků ostatních segmentů veřejného sektoru. Ostatní pedagogové jsou zařazováni v průměru do 9. až 11. platové třídy, což je opět plně srovnatelné se zařazením obdobně vzdělaných pracovníků ostatních segmentů veřejného sektoru. V oblasti odměňování nepedagogických pracovníků se průměrná mzda nepedagogických pracovníků ve školství skutečně nachází hluboce pod průměrem mezd v ČR. Je zde však nutno uvést jednu podstatnou skutečnost, která je právě u nepedagogických pracovníků ve školství určitým specifikem. Tímto specifikem je naprosto výjimečně vysoký podíl nekvalifikované, resp. málo kvalifikované práce na celkovém objemu nepedagogických prací ve školství. Z celkového počtu cca 65 tis. nepedagogických zaměstnanců tzv. regionálního školství vykonává cca 30 tisíc (tj. téměř polovina) zaměstnanců práce zařazené na základě nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě do 1. až 3. platové třídy, což je bezesporu hlavním důvodem, proč jsou příjmy nepedagogických pracovníků tak hluboko pod statistickým průměrem mezd v ČR.

Pro ilustraci uvádím, že podle Informačního systému o průměrném výdělku za 1. pololetí roku 2007, který vede MPSV a je uveřejňován na jeho webových stránkách, medián měsíčního platu zaměstnanců ve veřejné sféře s předepsaným vysokoškolským vzděláním, kteří nezaujímají vedoucí funkce (vědečtí pracovníci, lékaři, učitelé, odborní referenti apod.) je 23 599 Kč. Medián platů učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů středních škol je 25 219 Kč, to je o 6,86 % více než plat všech zaměstnanců s podobnou kvalifikací. Medián platů učitelů odborných předmětů středních škol je 25 222 Kč to je o 6,87 % více než plat všech zaměstnanců s podobnou kvalifikací. Medián platů učitelů základních škol je 23 433 Kč to je o 0,71 % méně než plat všech zaměstnanců s podobnou kvalifikací. Průměrné platy jsou zkresleny vysokými platy úzké skupiny zaměstnanců, především některých lékařů, ale i tak je průměrný plat učitelů středních škol vyšší o 2 % než je průměrný plat všech zaměstnanců s podobnou kvalifikací a u učitelů základních škol je o 5,4 % nižší.

Věřím, že jsem Vás přesvědčil, že záměrem mé vlády není pokračovat v podfinancování školství a už v žádném případě pod záminkou reformy veřejných financí.

S pozdravem

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Grebeníček', written in a cursive, stylized script.

Vážený pan

Doc. PhDr. Miroslav Grebeníček, CSc.

poslanec

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

P r a h a